

Egymondatok – augusztus satöbbi

o.

Egy jó nagy csalással kezdek. Azzal, hogy elköszönök anyámtól. Majd' mindennap felmegyek hozzá, az öcsém is, és most tíz napig nem fogunk találkozni. Merthogy Ördögkatlan, hogy Nagyharsány satöbbi. Emiatt, a satöbbi miatt muszáj csalnom, erről szolt ez a búcsúzásos délután. És minthogy ez az egymondatok vagy micsoda az augusztusi napjaimat hivatott rögzíteni, az Ördögkatlan meg már július 30-án elkezdődik-elkezdődött, az olvasó tudhatja, csakis korábban köszönhettem el, jobb, ha bevallom. Szóval csalás az egész. Mennyit beszélgettünk már, és még fogunk, Jánossal (Háy), mit is jelent az úgynevezett valóságábrázolás. (Na, ez is milyen: két barát telefonál vagy találkozik, és a „valóságábrázolásról” beszélgetnek – egy fenét: beszélgetünk kedvünkre és szóba kerül mindenféle, például az említett téma is). Ha én a legaprólékosabban leírom, mi történt velem öt perccel öt évtizeddel ezelőtt, az már szöveg- egyúttal történetteremtés lesz - ...ha nem akarom akkor is. Nem csalást emlegetünk, hanem hogy konstruál, világot teremt a fikciót „kitaláló” regényíró és az autofikciót pötyögő-mesélő, látszólag valóságot rögzítő személy is, legyen az a Spar pénztárosnője, amikor este otthon elmeséli férjének, mondjuk, hogy van neki és meghallgatja őt, és azt is mondjuk, hogy a pénztárosnő mesélni akar, nem pedig sorozatot nézni az értélen, vagy legyen az a személy jelenlegi kedvenc író, Knausgard, aki például születendő kislányának meséli el a világot. Hát, ez így hosszú lesz, hiszen még semmit nem írtam meg az elköszönésből, az annak magját képező satöbbi-történetből. Most azt találom ki, hogy ezt az elköszönést beleolvastom az egymondatok mindennapjaiba, a felidézett-teremtett történet darabkáit beépítem az augusztusi hétköznapokba, és ez egy pofás szerkezet lesz, az olvasót, képzelem én, fölöttébb kíváncsivá teszi, mi is történhetett azon a dérral-dúrral beharangozott elköszönésen. Úgymond feszültséget keltek, a mindennapok kitérőibe rejtem anyám meg én, és a hozzánk közeli kapcsolatszerét, a véletlen avagy a sors ajándékát, hogy megadta ezt a júliusvégi napot (hozzá még anyám és lányom névnapját is, de ezt zárójelben jegyzem meg, mert a történetben nincsen szerepe az Anna-napnak, noha akkor történt).

Úgyhogy elkezdem most augusztus első napjával, ahogyan kell, Ördögkatlan, Nagyharsány satöbbi.

1.

Vagyishogy még július van, első este az Ördögkatlanban, ez már az utolsó koncert. Mónival lecsekkoljuk, hogy minden rendben van-e, igen, behallgatunk a Bëlga-koncertbe, aztán indulunk a szállásra, hogy az éjszakai kabócákkal együtt tervezzük meg a holnapot a teraszon. Másfél évtizedes rítus. Kilépünk a focipálya kapuján, éjfél elmúlt, mögöttünk megy a buli, szemből érkezik Gáspár, az unokám. Ő befelé, én kifelé. Ez most már így lesz.

2.

Egy pici gyerek totyog felém. Csak pelenka van rajta, nagy a hőség. Ja, és cumi a szájában. Karján felirat: „Ha elvesznék, hívd anyut” – és egy telefonszám. Talán tőlem ijed meg, mert megfordul, és totyogását szaporázva szalad anyu felé.

3.

Megint gyerekek. Sanyi, a műszaki vezető megold egy problémát, beszáll a kocsiba, és indulna egy másik helyszínre. Előtte két-hároméves gyerekek, egymás mögött állnak az udvaron, jobbkarjukat kitarják, hüvelykujjukkal mutatnak maguk mögé, stoppolnak. Sanyi mosolyog, kinyitja az ajtót, na szálljatok be! A gyerekek bemásznak. A kérdésre, hová szeretnétek, összenéznek tanácstalanul, aztán csak kacagnak. Sanyi indul, megtesz három métert, megérkeztünk, mondja. A gyerekek boldogan kiszállnak. Beleszülettek a Katlanba, ahol mindenki stoppol. Hogy mi lesz aztán, később, odakint, ahol és amikor nincsen Katlan... most arra nem gondolunk.

4.

A nagyharsányi tanáriban, az „asztalomon”, mindig itt ülök ezen az öt napon, mármint ritkán ülök le, de iderakom a laptopom, amire időnként egy-egy pillantást vetek, ki mit akar, szállást, karszalagot, sorszámot, ilyenek, szóval az asztalomon egy Cseh Tamás beszélgetőkönyv egy cédulával: „Lacikám, már annyiszor akartam dedikáltatni...” Aláírás: Hilda. Kinyitom, s benne Tamás dedikációja 2008-ból, az első Katlanból, amit ő nyitott meg. Ja igen, persze, hiszen Hildánál aludt akkor Nagyharsányban. 2024-et írunk, azóta Tamás meghalt, és Hilda lánya, Brigi, aki a nagyharsányi mindentmegoldónk volt, ő sem él már. Dedikálom a könyvet, ez a történet kerek és szomorú.

5.

Utolsó nap, csakazértis felkelek 7-kor (4-kor feküdtem), 8-tól katlanfutás. Zakatol a kérdés a fejemben: ezt most miért akarod? Kinek akarsz valamit megmutatni, bizonyítani, hősködni. Senkinek, még magamnak sem. Talán a biztos pontok miatt. Amibe kapaszkodni tudunk. Egy büdös futócipő, egy szakadt póló, amit 2017-ből hoztam Kanadából, a színházból, és azóta abban futok, a közös visszszámolás, egy szóda a Sauskánál, a dedikált könyvek, amiket Lakatos Pista kioszt a végén... Köze van ennek a rítushoz? Igen, van. Valahogy teljesítem a 7 kilométert, felmegyek a szobámba, lezuhanyozok, kezdődik az utolsó nap. Minden idő eljön, tudom.

6.

Ülünk Mónival a Cooltourban Pécsen. Bambulunk előre, csendben vagyunk. Ugyanazt érezzük, gondoljuk, kinyöggük, de tán nem is mondjuk, csak nézzük egymást: megcsináltuk. Meg hogy ilyen fáradtak még soha nem voltunk. Ülünk. Fel kéne állni, hozni egy fröccsöt. Majd.

7.

A lányom kérdezte nemrég, ez itt most anyám történetének, az elköszönésnek folytatása, miért nem viszel neki fagyit, apu. Az aput szerintem nem tette hozzá, bár magában talán így hív, de itt most a mondat miatt volt szükség rá, hogy kiderüljön, ki kihez beszél. Anyám a 97. évében jár. Annyit tudunk róla (és tényleg nem sokkal többet), hogy nem kér semmit, nincs kedvére semmi, az árnyékos oldalon élte le az életét, és csak a rossz dolgokra emlékezik, vagy csak olyanok történtek vele, bár ilyen ember nincsen, és ha megkérdezzük, mit szeretnél, anyukám (ez itt most a helyén van, mert ezt kérdezzük), akkor csak ennyit mond, nem kell nekem semmi. És akkor néhány napja vettem neki pár gombóc fagyit, amit jóízűen befalt. Csak néztem. Ezért hát most, amikor elköszönni megyek fel hozzá, megint viszek négy gombóccal, a dokumentáció érdekében leírom: vanília, epres joghurt, csoki, citrom. Messengeren küldök róla egy fotót Annának, ahogy anyám falatozik. Ő felhív, Rómából, a Colosseum mellől jelentkeznek be Gazzival és Rémuossal, anyám egyik kezében kiskanál, a másikkal integet nekik, és a csoda is megtörténik: mosolyog. Vagyis az már akkor megtörtént, amikor belépett az öcsém, véletlenül ekkor jön, és ő mindig vicces, van min mosolyogni. Az öcsémén, a római csapaton, a fagyin, szóval az életen, ami egy pillanatra tökéletes csillagállást produkál.

9.

Rozs Tamás leül az asztalunkhoz, Indiáról mesél. Nyolc hónapot töltött ott igen szerény ösztöndíjjal. Őt a többi zenész ragára tanította, ő meg az indiai zenészeket Bachra. „Nekem Bach az Isten”, mondta nekik. Ők mosolyogtak, bólintottak, „Igen, Miszter Tomasz”. Egy milliárd négyszázmillió ember él Indiában, számukra nincsen Bach zenéje, ahogyan számunkra nincsen a raga. Most megnézem a Wikipediában, mit jelent, nem értek egy szót sem. Valamelyik nap azon morfondíroztunk Mónival, ki jelentős és ki nem. Vajon van jelentése annak a szónak, hogy jelentős? Minden szónak van jelentése. Ennek mi?

10.

Az ágyamhoz legközelebbi polcon gyűjtöm a mindenképpen elolvasandó könyveket. De már a másik polc is tele van, legalább ötven könyv, amit most azonnal. A hátizsákomból is kiesik egy, Beck Zoli nyomta a kezembe, amikor a Vylyanon találkoztunk. Neked hoztam, barátom, szereti használni ezt a szót, barátom, tudod, amikor a múltkori telefonálásakor Fossét meg Knausgard-ot emlegetted, akkor jutott eszembe. Stefánsson regénye, *Hiányod maga a sötétség*. Hagyom a polcot, ezt fogom olvasni.

11.

Felhívom Árkosi Árpit, talán még nem jutott el hozzá a hír. Nem jutott. A várakozásra emlékszem, meséli, ahogy álltunk ott egymásba kapaszkodva, miközben jöttek be a nézők. Ács Jani, tudod, ő volt Kelemen, én, aki Boldizsárt játszottam, és kettőnk között, akár egy szendvicsbe zárva, Erzsi. Tudod, őt vagyis Annát falazzák be majd a kőművesek. Jani évekkal ezelőtt meghalt. Ezek szerint Dózsa Erzsébet is elment. Kösz, hogy felhívtál.

12.

Hölderlint idézi a könyv, olvasom, gyönyörű. Most nagyképűnek tűnök, mintha Hölderlint olvasnék nap mint nap, pedig dehogy. De ezt a sort leírom, megrendítő: „... und einsam / Unter dem Himmel, wie immer, bin ich.”

13.

Jón Kalman Stefánsson regényének főhőse, a névtelen elbeszélő, aki amnéziában szenved, leemel egy könyvet a polcra az idegen lakásban, címe *How many universes are out there*, abból idéz, én azt idézem: „... Az univerzum, ami tegnap még érthetetlenül óriási volt, és magában foglalta Istent és az örökkévalóságot is, csak egy a sok száz vagy sok ezer világegyetem közül.” Megint Bachot kérdezem, ő hol rejtőzik ebben a végtelenben és hol van a majd' másfél milliárd indiai? És hol vagyok én?

14.

Hogyan lehet egymondatokat írni? Most esett le, hogy ez lenne a feladat: egy nap, egy mondat. És már ez is kettő lett, vagyis három.

15.

Egy vidéki íróval beszélgetek az Írók Boltjában. Szeretem, nagyra tartom az írásait. Odalép hozzánk egy híres író, az ő írásait is szeretem. Engem üdvözl, kedvesen köszöni az Ördögkatlant, már menne is tovább, a vidéki író félszegen megszólal, mi ismerjük egymást, XY vagyok, tudod, amikor... A híres író udvariasan közbevág, persze, hogyne, szervusz. Továbbmegy. Nem ismert meg, mondom a vidéki írónak. Nem baj, mondja ő mosolyogva.

16.

A színház igazgatója hív, azonnal felveszem, mert megígérte, hogy segít bejutni az államtitkár asszonyhoz, akihez a jövő évi Ördögkatlan miatt... Nem ezért hív, hanem hogy nem lesz jó a plakát. Ezt az előadást csak Udvaros Dorotttyával tudjuk eladni, neki kell rajta lennie. Tudhattam, hogy ez lesz, és tudom azt is, hogy igaza van. Persze, persze, valamit kitalálunk, mondom. Rossz a kedvem, miután elköszönünk. Végiggondolom, pontosan miért. Nem azon busongok, hogy ilyen világban élünk, hogy csak a csomagolás számít és hogy el kell adni az árut, satöbbi. Nem, hiszen ezt tudom, talán én is így döntenék a helyében. Valami más motoz bennem, és csak órák múlva esik le: nem mondta, hogy szép a plakát. Hogy amit barátommal, Leventével kitaláltunk és amit ő aztán megcsinált, és ami az igazgató szerint alkalmatlan, hogy az máskülönben szép. Pedig nagyon szép.

17.

Anyámnál, ez most nem a sztori, mindig megnézem, mit ad aznap a Magyar Mozik nevű csatorna, hátha rá tudom beszélni valamelyik filmre. Ma a *Gerolsteini kaland* megy. Talán ez volt az első film, amit életemben láttam, Tiszanánán történt az ötvenes évek végén. Házy Erzsébetre emlékszem, hogy milyen gyönyörű volt. Megkeresem a Wikipedián, nézem, és megállapítom, hogy még annál is gyönyörűbb.

18.

Most idemásolok egy számot a netről: 86.484. Ez a mai halálozások adata abban a másodpercben, amikor bemásolom. Számomra jelentős halottak, akik mostanában meghaltak: Dózsa Erzsit már írtam, Gene Rowlands, Novák Tata, most olvasom: Alain Delon... Erről jutott eszembe, hogy megnézzem, hátha mutatja a net, hányan halnak meg éppen most. Közben meg-

állt a vonat Kelenföldön, és egy-két percig másra figyeltem meg Árpád is felhívott, mert arra kérték, beszéljen Erzsí temetésén, és hogy reméli, képes lesz rá. A lényeg, hogy pontatlan leszek, mert több idő telt el, mint ameddig ezt a néhány sort írtam. Megnézem, rögzítem: 87,589. De ha már, akkor megnézem, hányan vagyunk e pillanatban a Földön: 8.171.262.746. Köztük van az a japán férfi, akiről szól Wim Wenders *Tökéletes napok* című filmje, tegnap láttam. Egy teljességgel jelentéktelen ember jelentéktelen napjairól szól. Annyit tudunk róla, hogy vécépucoló és hogy minden reggel, amikor munkába induláskor kilép az ajtón, felnéz az égbe és elmosolyodik. Amúgy ő fiktív személy, tehát nincs benne ebben a nyolcmilliárdakármennyiben. Az őt játszó Jakuso Kódzsi viszont benne van. De ő híres személy, ily módon jelentős is és még él.

19.

Próbálom elképzelni a tiszánánai osztálytermet – történetfolytatás! -, nem nehéz, összesen három volt. Az L-alakú iskola főutcára néző ága a három szolgálati lakást, másik ága, a Sarudi útra néző az osztálytermet jelentette. 1957 szeptemberében ott kezdtem az iskolát, de hát születésemtől kezdve addig is ott bókászta, hiszen az egyik szolgálati lakásban laktunk, oda születtem bele. Igen, mondja anyám, állandóan ott bókászta az épületben, és sokszor rám hozta a frászt, amikor sehol sem találtalak. Legtöbbször a szomszéd Bolyi Jóskaéknál kötöttél ki, szerettel ott lenni. Csak azt nem értettem, hiszen még járni is alig tudtál, hogy jutottál ki az utcára. Az iskola kapuján súlyos nagy kilincs volt, még egy felnőtt is alig tudta lenyomni. Kifigyeltelek: nekiszaladtál, felugrottál, és addig csimpaszkodtál a kilincsen, míg le nem nyomtad azt, aztán iszkiri. Nem mondjuk - bevezetjük a többes számot, hogy kiderüljön, az imént még anyánk beszélt, most meg nem -, azt nem mondjuk, hogy Paál Isti jut eszünkbe, akinek utolsó, magányos éveiben volt egy különleges macskája, hatalmas, bozontos, félelmetes állat, és Isti mint rendkívüli produkciót mutatott, amint a macska felugrott a kilincsré, rángatta kitartóan, míg ki nem nyílt az ajtó és sipirc. (Ide most zárójelben beszúrom, hogy Dózsa Erzsí az Isti által vezetett szegedi egyetemi színpad alapembere volt, nagyszerű ember.) Na ott, valamelyik osztályterem egyik padjában ült valaha anyám, Kormos Anna, vagy ahogyan a mögötte ülő kislány szólította, Annuska, és ez már valóban az elmesélendő történet része. Amibe most bele is kezdünk – és a többes szám első személy leszünk innentől, jómagam és az olvasó, az egyes szám első személy pedig az én 97. éves anyám.

20.

Két hét múlva már túl leszek az első próbán, akár jó is lehet. Munka közben mindig van bennem, hogy visszafogottan mondjam: egészséges félelem. Kibírható, talán szükséges is. De, ami a kezdés előtt van és egyre nyomasztóbb: az a szorongás, azzal szemben tehetetlen az ember. Tudhatom, az előttem álló 13 napban ez egyre rosszabb lesz. Akárcsak Poe elítélte, akire folyamatosan ereszkedik a mennyezet és vele az inga. Ismerem ezt, de a tudás nem segít. Nem segít az idő sem, a mögöttem lévő, úgynevezett sikerek. Az *Őszi álom* ilyenkor rémálom. Poe hőse egyébként az utolsó pillanatban megmenekül, de ezt ő nem tudja, amikor éppen ereszkedik rá a mennyezet.

21.

Ez egy boldog hónap. Annával (a lányom) és Gázsival (az unokám) felme gyünk anyámhoz. Gázsí rendes gyerek, jön, pedig itt unatkozni szokott, mert a mama úgysem érti, amit mond, főleg azért nem, mert nem hallja. De bekuckózik a telefonjába és jól elvan, míg mi felnőttek beszélgetni próbálunk. Csakhogy szóba kerül a tábor, ahonnan most érkezett haza, és hogy ott sokat kártyáztak. Hátha megvan még a lakásban az a régi kártya. Megvan. Elkezdünk huszonegyezni, erőszakkal bevesszük a mamát is. Már nem emlékszem, hogy kell, legalább negyven éve nem játszottam, mondja szabadkozva, de beszáll. Egyikünk sem emlékszik igazán, mennyit is ér a filkó és mennyit a király, tanácstalankodunk, de megmondja az okostelefon. Játszunk, ahogy tudunk, kezdünk belejönni. Az órára nézek, ez lesz az utolsó kör, anyám csalódottan rám néz. Valamit örömmel csinál életében először, na jó: az én életemben először, errefel abba kell hagynia. Utolsóelőtti, mondom jó hangosan, és ő mosolyog. Ráadásul az utolsó kört ő nyeri. Nevetünk, ez egy boldog hónap, mármint az augusztus.

22.

Nézem a Színkritikusok Díjára jelölteket, csupa számomra kedves színházi ember. Mégis, ez egy nagy katyvasz, teljes zűrzavar. Fel se fogom, hogy valaha én is lelkesen szavaztam. Akkor is voltak „egyéb szempontok”, most szinte csak azok vannak, és én megértem ezeket. Csányi jut eszembe, akivel nem tartom a kapcsolatot, de ötvenként megtalál valamivel. Nemrég, hogy vezessek színkritika-író tanszéket valami egyetemen (a „valami” igen félrevezető, hiszen életemben nem tanítottam egyetemen). Elhárítom. „Hogyan taníthatnám azt, aminek szerepét-fontosságát ma erősen kétségesnek

gondolom?!” Nézem a jelöléseket, és csóválom a fejemet: az elmúlt évtized egyik legjelentősebb előadása (*Extázis*, rendezte Tarnóczy Jakab) két kisebb (persze fontos) jelölést kap. A másik ilyen előadás az *Ifjú barbárok* volt számomra (rendezte ifj. Vidnyánszky Attila), arra tavaly szavazhattak (volna).

23.

Árpád Erzsi kezéről beszél. Hogy az az érzés maradt meg neki, ahogy fogták egymás kezét a *Petőfi-rock*ban meg várakozás közben is, amikor jöttek be a nézők a *Kőműves Kelemenre*. Erre a kézre, erre az érzésre emlékezett bennünket, ahogy ott állunk a sírnál, a koporsó még a megásott sír mellett, abban a test, a tetem, ahogy ezzel a rideg, de pontos szóval kifejezni szoktuk. És még felhívja a figyelmünket arra, mi is a dolgunk immár, hogy Dózsa Erzsit vagyis a koporsót pillanatok múlva a földbe teszik. Hogy ezt a kezet, ezt az érzést... megőrizzük, fejezem be magamban a mondatot, és noha nem kérdeztem, valószínűleg más is így fejezné be, mert így tűnik szépnek a pillanat. Azt a kezet immár engedjük el, mondja Árpád. Elengedjük, és egy ember belesimul most a kozmoszba, ez történik. Ezt is mondja. Nem szépeleg, hanem a történéstre figyelmeztet. Engedjünk el egy embert, hogy megtörténhessen a pillanat. Megfordul, a sírásók leeresztik a koporsót, sorban kiemelik a deszkákat a gödör melletti friss földkupacból, zubognak a rögök a mélybe. Az ember belesimul a kozmoszba, része lesz annak, aminek eddig is része volt. Élve is, halva is.

24.

Gyerekkoromból nincsen emlékem a cirkuszról. Talán nem is voltam. Amikor meg már voltam, de nem tudom, mikor, nem érdekelt. Egyáltalán, voltam-e. Gázsival hároméves kora óta járunk, az én nagypapai reszortom lett ez. Négyezer-ötször az évben, szinte közös rítus. Üresen ásíthat Gázsira ez a forró augusztusi szombat, érkezik a kérdés messengeren: nem megyünk cirkuszba? Már ugrok is, de nincs jegy. Muszáj igénybe venni a kapcsolatokat – nem szoktam, de hát az unokámról van szó, a közös ügyünkről. Megérkezünk, mondom a nevem, a lányka mosolyog, felkísér a VIP-páholyba, és kedvesen megkérdezi, mit parancsolunk. Gázszi popcornot parancsol, és hálásan néz rám, sőt büszkén. A nagypapája ezt is el tudta intézni. Talán erre fog emlékezni. Hogy a papával cirkuszba járt. És hogy ott a papa miatt, aki valaki lehetett, jól bántak velünk.

25.

Másnaposan, rosszkedvűen, és ide most nem teszek pontot, és akkor lesz egy egymondatom.

26.

Késő van, fáradt vagyok, csak felírok két szót holnapra, vajon fel tudom-e törni őket: életakarát / nyers.

27.

Nem is próbálom feltörni őket, mert most fejeztem be egy regény olvasását, azzal van tele a szívem. Legyen elég annyi, hogy az *életakarát* Jánoshoz kapcsolódik és ahhoz az ellentmondáshoz, ami az erdőbe befelé induló nyuszi és az erdőből kifelé futó nyuszi között van, miközben olykor két nyusziról, máskor ugyanarról az egyről beszélünk: befelé futnak, miközben kifelé; a *nyers* szó pedig a tegnap este látott újvidéki előadás közben nyeri el azt a jelentését, amit már Szabadkán megtanultam, amikor ott rendeztem, és megéreztem, mi az, hogy Vajdaság. A félreértések elkerülése végett a nyers jelentése a félelmetes szenvedély, bátorság, energia, vadság közelében keresendő. De most, amikor immár átcsúszok

28-ba,

egyik jó ismerősöm jár eszemben, hogy vajon ezt a nevet mondta-e, miközben nem mondhatott mást. Knausgard-ról lelkesedtem neki, és ő bólogatott, igen, igen, ismételte és a nevet is megismételte: igen, nekem is Knausgard. És ... Hozzátett még egy nevet, én sunyítva bólogattam, mert még nem hallottam erről a másiktól, különben meg biztos van más is, de nekem most Knausgard a minden és az a másik nem számít. Talán a szegyénytől, talán a kíváncsiságtól megmaradt bennem a hangzás, és most, hogy befejeztem ezt a regényt, biztos vagyok benne, mert az akarok lenni, hogy a név nem lehetett más: Jón Kalman Stefánsson. Én most Fosse darabjára készülök, én, aki olyan fázós vagyok, hogy sajnálok mindenkit, aki arra ott fenn él, és el sem tudom képzelni, hogy lehet ott élni, abban a jeges hidegben, ahol csak a hó fehér és minden mást beborít sötétség. És akkor én, a fázós, életem végén, nem olvasok mást, csak ezeket az ismeretlen skandinávokat. Vagyis hát ismertek, de én véletlenül találkoztam Knausgard-al, aztán meg nem merem visszakérdezni, kit is említettél, Kinga, és azt is tudhatom, az *Őszi álmat* legfeljebb Udvaros Dorottyával lehet majd eladni Kaposváron néhányszor, nem pedig a Nobel-díjas ismeretlennel, akinél nem történik semmi, csak a

születés van meg a halál, a reggel meg az este és az a kettő között nap mint nap ismétlődő, jelentéktelen tevés-vevés, maga az élet, annak az önmagát kereső, kozmoszba simuló porszemnyi semminek az élete.

29.

Négy nap múlva javában próbálunk már, és amikor ez a szöveg megjelenik, rég túl leszünk azon a bemutatón, amit most elképzelni sem tudok. Egyet tudok: minden idő eljön.

30.

Nem jut eszembe, hogy augusztus utolsó péntekén özönlének majd a diákok Pécsre, szóval nem kapok helyjegyet az első osztályra. Pár éve első osztályon utazok, nekem, idős embernek ez olcsó. Nem egyből váltottam, évekig automatikusan másodosztályt kértem, ahhoz voltam szokva. Ahogyan még most is reflexből párizsit kérek a boltban, noha megengedhetem magamnak a sonkát is. Na nem baj, nehogy már derogáljon nekem a másodosztály. Szeretek vonatozni, mert dolgozom és olvasok. Igaz, hogy mindig késünk meg ezen a vonalon állandóan vonatpótló buszra átszállás-visszaszállás, tétova, magyarázkodó kalauz... Nem dohogok, szokva vagyok. Most hosszan keresem a kocsit, ahová a helyjegyet szól, a kalauzt kérdezem a peronon, az a kocsi nincs, üljön le, ahová tud, mondja fásultan. Szerencsém van, találok helyet, a vonat tömve, számosan állnak is, régi idők. Félóra késéssel indulunk, kurva meleg van, a másodosztályon nem működik a klíma, Kelenföldön vita minden fülkében, kinek hová szól, ki nem ül a helyén, kiabálás, dulakodás, nem tesz jót a hőség. Semmiképpen nem részletezem, mindenki ismeri, ácsorgás a prérin, leszállás-felszállás, infóhiány, vécéajtó nem nyílik, nem záródik, víz nincs... Eszedbe jutnak egymást pocskondiázó politikusok, és tudod, legalább húsz éve nem ültek vonaton, ez van, ez az én hazám, két és fél órással késéssel megérkezem Pécsre, Mónival beülünk az otthonos kerthelységbe, szólnunk sem kell, mit kérünk, már adják is, ülünk, mosolygunk, elővesszük a példányt, Fosse szavaival-mondataival bajmólódunk és jó nekünk.

31.

Második voltam, tudod, a második osztályt már Nánán kezdtem, és a tanító bácsi, Bélának hívták, akkoriban vette el a tanító nénit, az ő neve Stefánia volt, sokszor bejött az órára, és olyankor a tábla mögött sugdolóztak, mi meg hallgattuk őket. Itt most megállunk egy pillanatra, és az olvasóval elgondolkozunk egy és másón, például azon, hogy 1935 körül járhatunk, anyánk akkoriban lehe-

tett második, magunk elé képzeljük az akkori hét-nyolcéves gyerekeket, magát az alföldi magyar falut, és azt is látjuk, hogy a tábla nem a falon függ, hanem valami állványon lehet, nem tudjuk, esetleg palatábla lehetett-e, de anyánkat, most így írom, anyánk, nem akasztjuk meg, mert nagyon benne van a történetben. Egyszer azt mondja a tanító bácsi... Anyánk nem tudja folytatni, mert nemhogy mosolyog, de nevet, visítva, levegőt sem kapva kacag. Összenézünk az öcsémrel, ilyen még nem volt. Anyánk újra kezdi: szóval azt mondja a tanító, hogy Marika, Pista, Jóska satöbbi! Nyihogva nevet, néz ránk, hogy ugye milyen jó a történet, mi meg csak bámulunk. Hogy satöbbi, értitek, az egész osztály. Az lehet, gondoljuk, mint amikor valaki viccet mesél, de a poént ismerve már az elején végigneveti a mesélést. Csakhogy mi nem ismerjük a poént. Kérjük, mesélje el újra, részletesen. Szóval azt kéri a tanító bácsi, hogy a kérdésére – ki a legjobb tanuló az osztályban – egyszerre válaszoljunk. Elkezdünk neveket bekiabálni, Marika, Pista, Jóska, leállít bennünket. FigyeljeteK ide, felteszem majd újra a kérdést, de most még ne válaszoljatok, csak amikor kérdezem, és akkor egyszerre mondotok egy nevet. Hogy például Demeter Jóska satöbbi. Anyánk nevet, értitek most már? Bámulunk rá az öcsémrel, nagyon akarjuk érteni... Hát, hogy feltette a kérdést, mi meg egyszerre kiáltottuk: Satöbbi! A tanító bácsi meg kacagott. Kezdjük kapisgálni. Hogy nem tudtátok... Ez az, hogy nem tudtuk, mit jelent a satöbbi. De tetszett a szó, és együtt üvöltöttük, satöbbi! Értitek? Végre értjük és ez hármunk talán legboldogabb közös pillanata. Nevetünk mind a hárman, és velünk nevet negyedikként a tanító bácsi 1935-ből.

Enteriőrök **KOTNYEK ISTVÁN** kiállításáról